

групу політичних партій з близькими ідеологічними взглядами.

Проявлення масового політичного свідомості, яке проявляється через електоральну культуру дозволяє оцінити на територіальному рівні відношення населення до певних ідеологій і політичними орієнтирами.

Об'єктом дослідження обрані Карпатсько-Подільські області. Формуючи компактне простір, вони продемонстрували декілька відмінних результатів проявлення електоральної культури. Здійснено групування адміністративних територій за рівнем сформованості електоральної культури на основі певного ідеологічного напрямку, зроблено висновки щодо певної територіальної прив'язаності електората. В публікації використано матеріали Центральної виборчої комісії. Підготовлено аналітичну таблицю оцінки результатів виборів на територіальному рівні.

Проведені дослідження дозволяють відзначити тенденцію до поступового вирівнювання електоральної активності і узгодженості регіональних оцінок характеру виборчого процесу, що дозволяє говорити про формування загального проблемного поля електоральної культури.

Ключові слова: області Карпато-Подільського регіону, виборчий процес, електоральна культура, виборча активність, електоральна прив'язаність, виборчі традиції.

Abstract:

Kuzyshyn A.V. SOCIO-GEOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF ELECTORAL CULTURE IN THE ELECTORAL FIELD OF THE CARPATHIAN-PODILSK REGION.

The article reveals the behaviour of the voters of a certain territory in the context of ideological commitment, electoral activity, conditions and factors that influence the choice of people. Thus a tradition of electoral activity and the collective memory of the party favour is formed. Four electoral cadences were chosen for investigation over the period 2006-2014 years. It helped to determine changes in the elections interest (vote), commitment to a certain type of ideology, which was analysed according to a proportion of voting for a group of political parties with close ideological views.

The manifestation of mass political consciousness, which shows itself through the electoral culture, allows us to estimate at the territorial level, the population's attitude to certain ideologies and political orientations.

The object of study is Carpathian-Podilsk region. Forming a compact space, it showed some excellent results of electoral culture. Grouping of administrative units was implemented according to the level of electoral culture formation based on certain ideological direction. Conclusions were made regarding certain territorial attachment of the electorate. Materials of Central Election Commission were used in this article. Analytical table assessment of the election results was prepared at the territorial level.

Our studies allow to note a tendency of electoral activity gradual alignment and consistency of regional character assessment of the electoral process, which suggests the formation of a common problem field of electoral culture.

Keywords: the Carpathian-Podilsk region, electoral process, electoral culture, electoral activity, electoral commitment, electoral traditions.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 22.10.2016р.

УДК 911.3

Юлія ПЕРЕГУДА

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В МЕЖАХ СТОЛИЧНОГО МАКРОРАЙОНУ УКРАЇНИ

Розкрито сутність та виділено фактори, які впливають на формування середнього класу. Здійснено класифікацію факторів в контексті соціально-економічного розвитку для оцінки соціально-економічної нерівності в межах областей Столичного макрорайону України. Представлено фактори та показники, які мають прямий вплив на формування середнього класу, а саме: економічні фактори, соціальні фактори із врахуванням освітніх показників, фактор самоідентифікації. Констатовано, що неоднорідність середнього класу залежить від факторів соціально-економічного спрямування в поєднанні з економіко-політичними чинниками, а також від особливостей конкретної території.

Ключові слова: середній клас, якість життя, регіональний аналіз, соціально-економічна нерівність, географічний чинник, адміністративно-територіальна одиниця.

Постановка проблеми. Висвітлення складових аспектів середнього класу потребує наукової уваги виходячи із позиції географічної науки. Варто зазначити, що досліджень формування середнього класу є актуальним в контексті проблем його становлення особливо в межах певної території виходячи із практичної

точки зору. Крім того, актуальність обраної тематики також зумовлена тим, що за допомогою досліджень регіонального характеру можливо отримати науково дані, які можуть бути використані у виборі шляху розвитку середнього класу із подальшим його становленням. На даний час в географічних колах

проблематика середнього класу розкривається у наукових працях присвячених суспільно-географічному аналізу рівня життя населення, питанням регіональної політики та соціально-економічній нерівності. Таким чином, є необхідність у осмисленні розвитку середнього класу в межах території та оцінки соціально-економічних факторів, які впливають на його формування в межах Столичного макрорайону України.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження нерівності населення з позиції суспільної географії розкриті в працях М. Барановського, Т. Богомолової, О. Гладкого, А. Голікова, І. Гукалової, С. Іщука, К. Мезенцева, Н. Мезенцевої, І. Мельник, Я. Олійника, А. Степаненка, О. Топчієва, В. Тапіліної, О. Черкашиної, О. Хомри, О. Шаблія. Праці представлених вчених мають вагомe значення для розкриття проблеми формування середнього класу, але розкриття соціально-економічних факторів в даному контексті досліджувалось фрагментарно та потребує ґрунтовної структуризації. Не зменшуючи значення та наукову цінність указаних робіт, необхідно зазначити, що комплексного дослідження питання соціально-економічних факторів, які впливають на формування середнього класу з позиції суспільної географії є неповним та епізодичним.

Метою даного дослідження є розкриття факторів, які впливають на формування середнього класу та здійснення їх класифікацію в контексті соціально-економічного розвитку для оцінки соціально-економічної нерівності в межах областей Столичного макрорайону України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження соціально-економічної нерівності варто розглядати через регіональний вимір, а не тільки соціально-економічну складову з огляду на це суспільно-географічне дослідження визначення середнього класу в межах окресленої території, а саме Столичного макрорайону України є актуальним. Науковці вивчаючи середній клас, зосереджують увагу лише на матеріальній складовій, залишаючи поза увагою просторовий характер цього явища. Частка середнього класу в структурі суспільства та його роль в політичних, економічних та соціальних процесах багато в чому визначає результати змін соціального характеру, які переживає українське суспільство. Якість життя населення як показник комплексного характеру, включає в себе оцінку соціально-економічних складових як в країні так і в певному регіоні. Доцільно відзначити, що під-

вищення якості життя населення є одним з пріоритетних напрямів розвитку держави в цілому та регіонів України зокрема. Враховуючи положення Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», що передбачає реалізацію державної регіональної політики та подолання депресивності територій, забезпечення їх сталого розвитку, збалансованість соціально-економічної ситуації в регіонах [10]. З огляду на це важливим є розкриття факторів, які впливають на формування середнього класу та здійснення їх класифікацію в контексті соціально-економічного розвитку для оцінки соціально-економічної нерівності в межах областей Столичного макрорайону України.

О. Барановський вважає, що середнім класом можна назвати соціальну групу, що володіє набором певних характеристик: визначений рівень доходів; володіння нерухомістю, наявність своєї справи; висока професійна освіта та кваліфікація; відносна задоволеність статусом; помірний політичний консерватизм; зацікавленість у підтримці соціального порядку і стійкості; суб'єктивна ідентифікація себе із середнім класом [2, с. 110]. Більшість дослідників відзначають важливу соціально-економічну та соціокультурну роль середнього класу, яку він відіграє в постіндустріальному суспільстві. Е. Лібанова підкреслює, що наявність потужного середнього класу в суспільстві означає: а) домінування в суспільстві активної життєвої позиції – прагнення самостійно забезпечувати добробут собі та своїй родині, дбати про майбутнє, зокрема про старість; б) наявність внутрішніх джерел інвестування – населення не проідає миттєво всі зароблені кошти, а інвестує значну їх частину в бізнес, житло, освіту тощо; в) високий платоспроможний попит населення і відповідно масштабний внутрішній ринок – попит породжує пропозицію, тобто спричиняє до економічного зростання, збільшення зайнятості тощо; г) демократичні принципи управління, зокрема постійні звіти владних структур – середній клас, який має належний рівень освіти, відзначається обізнаністю в своїх правах і прагненням їх відстоювати у визначених законодавствах межах [12, с. 34]. В цілому ж єдності думок серед науковців щодо визначення трактування поняття середній клас не існує, тому на основі різних підходів до трактування вказаних дефініцій зможемо надати сутнісні риси, які притаманні розкриттю змісту досліджуваної категорії.

Таким чином, до факторів, які впливають на формування середнього класу відносимо економічні показники вони досліджуються через статистичними показниками, що розрахо-

вуються на душу населення. До економічних факторів можемо віднести рівень ВВП на душу населення, динаміку споживання, перерозподіл доходів і власності в суспільстві, доходи та витрати сімей, тощо. Освітній фактор направлений на розкриття показників освіти та освіченості населення, та дослідження професійно-посадового статусу, який включає в себе кваліфікацію, рівень складності професійної діяльності та науковий ступінь. Оскільки на сьогодні значно підвищилась роль соціальних факторів у житті населення, тому наукового обґрунтованим є виділення їх в окрему групу.

Аналізуючи фактори, які мають прямий вплив на середній клас та його формування є умови життя та якість, що аналізується через стан житлово-комунального господарства, доступність певних видів послуг, задоволеність базових потреб, накопичення майна і цінностей. Ще одним фактором є стан навколишнього середовища, тому що рівень забрудненості атмосфери, екологічна безпека, рівень шуму безпосередньо впливають на життєдіяльності

людини. Важливим є фактор самоідентифікації, який є в більшій мірі суб'єктивним. Населення не може об'єктивно оцінити рівень своїх доходів і за рядом критеріїв не може віднести себе до бідного населення. Якість життя населення певної територіальної одиниці формується за рахунок соціальних в об'єднанні з економічними і політичними, а також екологічними факторами, адже вони перебувають під впливом географічних чинників.

З огляду на вище зазначені фактори для визначення нерівності в межах регіонів, представимо детальніше економічні показники. У цьому випадку стає необхідним встановлення пріоритетів при проведенні оцінки виділених параметрів, встановлення характеру їх впливу на формування середнього класу. У зв'язку з цим вибір пріоритетних факторів впливу на формування середнього класу є вкрай актуальним. Отже, представимо структуру доходів витрат та заощаджень населення Столичного макрорайону України у 2015 році (рис.1).

Рис. 1. Структура доходів населення Столичного макрорайону України у 2015 році *
*узагальнено та систематизовано автором за статистичними даними [6;7;8]

Згідно розподілу доходів населення в макрорайоні на основі узагальнення статистичних даних, можна виділити Київську область, що за більшість показників займає лідируючі позиції, значний розрив спостерігається із Житомирською та Чернігівською областями. В цілому ж єдності думок серед науковців щодо визначення трактування поняття середній клас не існує, тому на основі різних підходів до трактування вказаних дефініцій зможемо представити сутнісні риси, які притаманні розкриттю змісту досліджуваної категорії. Розмір доходів є основною ознакою належності до се-

реднього класу. Це, зокрема, підтвердило опитування, проведене Українським центром політичних та економічних досліджень імені О. Разумкова: «...оскільки середній клас, з одного боку, пов'язується з досить високим рівнем 37 добробуту, а з іншого – є очевидно різноплановим явищем, то переважна частина відповідей на питання «За якими ознаками в першу чергу людину можна віднести до середнього класу?» зосередилася на двох варіантах: «за рівнем доходів, розміром майна, яким вона володіє» (54,5%) та варіанті, згідно з яким, «за однією ознакою це зробити немож-

ливо, лише за сукупністю ознак» (24,1%)...» [4, с. 14]. Становлення середнього класу, представники якого є основними платниками податків, розглядається як запорука підвищення інвестиційної активності населення та можливості збільшення обсягів реалізації державних соціальних програм через зростання надходжень до державного бюджету [13]. Передумови для формування середнього класу дослід-

жуються через міжрегіональні відмінності в розподілі середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності в 2015 року. На основі статистичних даних можна прослідкувати досить нерівномірний регіональний розподіл, що повною мірою не дозволяє розкрити всіх аспектів суспільних груп представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності

Вид економічної діяльності	Чернігівська область		Житомирська область		Київська область	
	2015 (грн.)	% до 2014	2015 (грн.)	% до 2014	2015 (грн.)	% до 2014
Промисловість	4069	123,2	3691	118,7	4863	114,2
Будівництво	2753	114,2	2497	118,4	2788	108,7
Інформація та телекомунікації	4402	139,0	4006	137,7	3262	128,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	3089	121,2	2904	107,5	5678	132,9
Освіта	2958	115,3	2926	113,2	2950	108,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2611	122,4	2669	118,7	2771	114,2

*Узагальнено та систематизовано за статистичними даними [4;5;6]

На основі даних висвітлених в таблиці, доцільно відзначити, що середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності найвища заробітна плата спостерігається в Київській області в сфері професійної та науково-технічної діяльності (5678 грн.) та промисловості (4863 грн.), за аналогічний досліджуваний період за даними видами економічної діяльності в Чернігівській області професійна діяльність (3089 грн.) і відповідно промисловість (4069 грн.), Житомирська область має найнижчі показники за вибірковими напрямками діяльності економічного характеру, а саме 2904 грн. та 3691 грн. відповідно. Отже, рівень матеріального добробуту, деякі дослідники виділяють як окрему ознаку належності до середнього класу [15, с. 235]. Важливим завданням на рівні регіону для формування середнього класу є по-перше створення економічних можливостей (створення робочих місць, організація підвищення кваліфікації, створення та поліпшення існуючої інфраструктури), по-друге розширення прав і можливостей бідних прошарків населення, в тому числі у сфері зайнятості (усунення соціальних та інституціональних перешкод для працевлаштування, створення інститутів, які реагують на потреби людей, в першу чергу представників бідних прошарків тощо), а також підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Соціальна сфера регіону володіє

певним соціальним потенціалом, що передбачає розширення відтворення населення, спроможність населення до виконання його основних соціально-економічних функцій [5, с. 389]. Показник житлових умов населення макрорегіону наведено на рис. 2.

Щодо показників житлового фонду в областях Столичного макрорегіону, то в сільській місцевості показники житлового фонду значно відстають в порівнянні з міським. Для прикладу Київська область має найвищий показник, якщо брати весь житловий фонд (60549 тис. м² загальної площі) у 2015 р.), відповідно міські та сільські житлові фонди в межах області суттєво не відрізняються. Житомирська та Чернігівська області мають значно менші дані в порівнянні із Київською областю. Враховуючи наукову позицію Л. П. Дячевська, що потужний вплив столиці зумовлює інтенсивний розвиток прилеглих до неї районів та міст, з яких водночас відтягується велика частина працересурсного та економічного потенціалу, з огляду на це ускладнилася економічна ситуація у Житомирській, Чернігівській та деяких регіонах Київської області, зростає екологічне навантаження на великі міста [9, с. 13].

Для розкриття соціальних критеріїв та їх впливу на формування середнього класу в Столичному макрорайоні України варто почати із аналізу рівня освіти населення (табл.3). Пер-

винним у визначенні якості соціальних умов життєдіяльності та відтворення населення ре-

гіону є аналіз рівня освіти населення [11, с. 45].

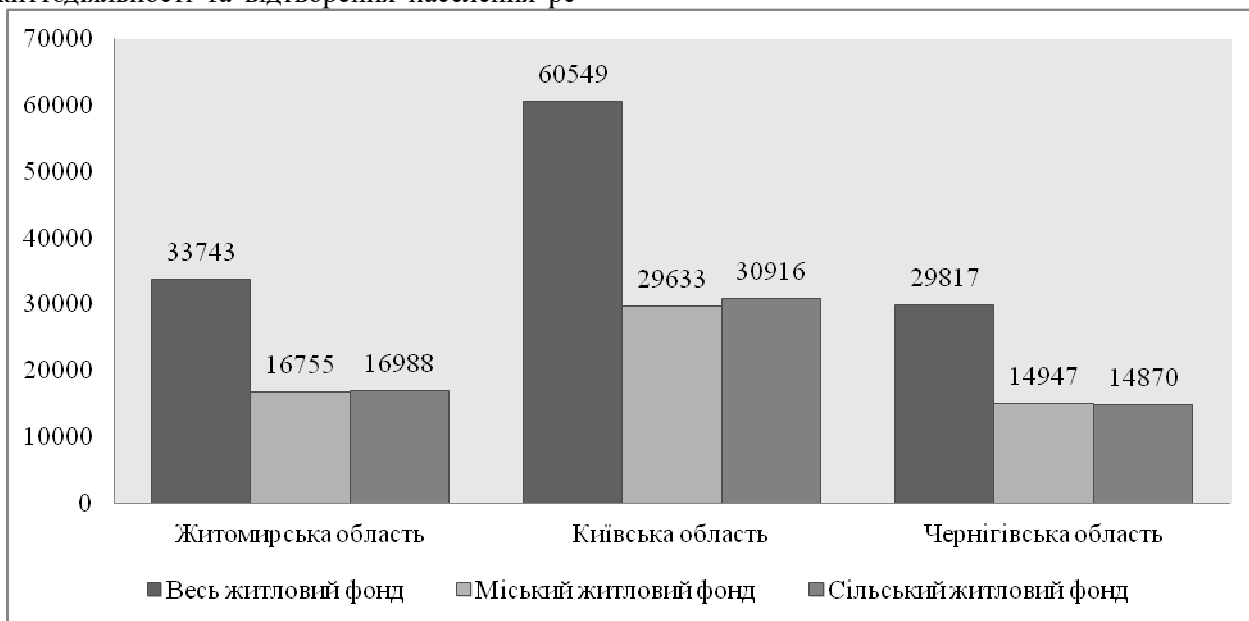

Рис. 2. Житловий фонд Столичного макрорайону України (тис. м² загальної площі) у 2015 р. *
*узагальнено та систематизовано автором за статистичними даними [6; 7; 8]

Таблиця 2

Чисельність студентів у вищих навчальних закладах Столичного макрорайону України в 2005/6, 2010/11, 2014/16 н.р *

Кількість студентів у ВНЗ	2005/06		2010/11		2014/15		2015/16	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації
Область								
Житомирська	22736	28546	16601	27646	12725	20970	10464	20780
Київська	11322	28869	9372	30907	8041	23878	7163	22892
Чернігівська	15360	26714	9361	22915	6488	16769	6104	15319

*узагальнено та систематизовано автором за статистичними даними [6; 7; 8]

Щодо якості вищого рівня освіти, то в таблиці приведені показники, що дають змогу прослідкувати динаміку чисельності студентів у ВНЗ за областями макрорайону. Так, максимальна чисельність студентів ВНЗ I-II та III-IV рівнів акредитації в Житомирській області спостерігається у 2005/06 н.р., яка в порівнянні з 2015/16 н. роком значно зменшилась, тобто існує певна тенденція до погіршення показника рівня освіти населення. Аналізуючи 2015/16 н.р. то кількість студентів у ВНЗ III-IV рівнів акредитації найбільше в Київській області (22892 особи), а найменша кількість студентів в Чернігівській області (15319 осіб). Вивчення проблеми розвитку середнього класу суспільною географією розширює методологічну базу прийомів дослідження цієї категорії, що включає в себе групу людей, які за різними показ-

никами входять в неї, і з соціально-економічної точки зору дозволяє виявити основні просторово-часові особливості й закономірності поширення нерівності в межах території.

Самоідентифікація і рівень освіти тісно переплітаються при визначенні середнього класу та передбачають самостійне визначення індивідом своєї належності до певного класу. Деякі вчені стверджують, що в Україні впродовж останніх 10 років себе асоціюють з середнім класом близько 45-50% людей [3], але якщо аналізувати офіційні дані відділів статистики, що здійснюються головними управліннями статистики за областями України не можна отримати такі дані. Також серед різних категорій населення за рівнем освіти найбільша частка тих, які самоідентифікують себе із середнім класом, знаходиться у групі осіб з високим

рівнем освіти. Зокрема серед громадян з ученим ступенем – 53,6%, вищою освітою – 30,5%, незакінченою вищою – 32,8%, середньою спеціальною – 19,4% [1, с. 143]. Тобто, проблема формування середнього класу має регіональну складову та проявляється через призму місцевого походження. За допомогою суспільно-географічного підходу можливо розкрити комплексність досліджуваного об'єкту.

Дослідження через самоідентифікацію має певний недолік, а саме точність виміру, тому, що основою визначення приналежності до певного класу в суспільстві є уявлення особи суб'єктивного характеру, які є можуть відрізнятися бачення іншої частини населення регіону. Представимо самооцінку домогосподарств в межах Столичного макрорайону змін матеріального стану за 2015 р. (табл.3)

Таблиця 3

Самооцінка домогосподарствами в межах Столичного макрорайону змін матеріального стану за останні 12 місяців (2015 р.)*

Області	Матеріальний стан домогосподарств		
	Покращився	Погіршився	Залишився без змін
Київська	3,9	58,7	37,4
Житомирська	3,2	44,9	50,4
Чернігівська	9,0	51,6	39,4

*узагальнено та систематизовано автором за статистичними даними [6;7;8]

Більше половини домогосподарств макрорегіону відзначили, що їх матеріальний стан у 2015р. погіршився, найвищий показник в Київській області (58,7 %), залишився без змін 50,4 високий показник в Житомирській області, а респонденти Чернігівської області відзначили, що матеріальний стан покращився на 9,0%. Систематизовані фактори, будуть у найбільш повній мірі відповідати вимогам визначення верств населення, що потенційно можуть скласти середній клас в Україні, а також, на які мають бути спрямовані заходи державної регуляторної політики з формування стабільного середнього класу [14, с. 8]. З огляду на проведені дослідження можна доцільно констатувати, що формування середнього класу можливо охарактеризувати через групи факторів, в більшій мірі економічного характеру, які проявляються на рівні регіону. Формування середнього класу розглядається як стабілізуючий компонент в результаті функціонування економіки і трансформаційних процесів які відбуваються в регіоні. Нерівність в регіональному розрізі становить перешкоду на шляху людського розвитку і потребує подолання. Тенденції і проблеми регіонального розвитку України, пов'язані зі становленням ринкової економіки, демократії і державності, обумовлюють необхідність регіональної диференціації як державної політики та і політики регіонального спрямування. Тобто, потрібно враховувати доходи населення країни, а також ряд взаємопов'язаних чинників, які впливають на процеси нерівності загалом, та виходячи із показників бідності зокрема. Отже, соціально-економічний розвиток регіонів тісно пов'яза-

ний із розв'язанням економічних проблем та використанням внутрішніх джерел економічного зростання на основі оптимізації розбудови регіональних систем з метою підвищення добробуту населення при подолання просторових нерівностей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, при дослідженні середнього класу суспільства необхідно враховувати фактори та показники, що дозволяють віднести осіб до середнього класу. Фактори об'єднані в групи, а саме економічні: розмір доходів, заробітна плата, соціальні критерії: житловий фонд, професійний статус або посада, освіта та самоідентифікація. Дослідження основних показників показало, що існує тісна залежність між регіональними показниками, що характеризують рівень соціально – економічного розвитку регіону. На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що неоднорідність середнього класу залежить від факторів соціально-економічного спрямування в поєднанні з економіко-політичними чинниками, а також від особливостей конкретної території. Економічне зростання і високий рівень життя безпосередньо пов'язаний з державною політикою, спрямованою на розвиток середнього класу і оптимізацію рівня доходів населення, його соціального статусу, професійної та освітньої структури. Результати проведені дослідження не є остаточними, але є необхідними для наступним наукових пошуків в рамках суспільної географії при розкритті передумов для формування середнього класу.

Література:

1. Антонюк В.П. Соціально-економічні аспекти формування людського капіталу в Україні. / В.П. Антонюк. // Демографія та соціальна політика. – 2006. – № 1. – С. 139-147
2. Барановский А. И. Финансовые предпосылки формирования среднего класса / А. И. Барановский // Экономика и прогнозирования. - 2002. - № 2. - С. 108-125.
3. Безпалько П.О. Ідентифікація середнього класу: проблеми та перспективи. / П. О. Безпалько. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://h.ua/story/108402>.
4. Биченко А. Український середній клас. Уявлення та реальні ознаки / А. Биченко // Національна безпека і оборона. – 2008. – № 7. – С. 14-30.
5. Бутко М.П.Регіональне управління: інноваційний підхід: навч.посіб. [Текст]/М.П. Бутко. – К.: Знання України, 2006. – 560 с.
6. Головне управління статистики у Київській області// [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://kievobl.ukrstat.gov.ua>
7. Головне управління статистики у Чернігівській області// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua/>
8. Головне управління статистики Житомирської області[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
9. Дячевська Л.П. Соціально-економічний розвиток регіону з урахуванням геополітичного чинника. : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.02 / Л. П. Дячевська ; Інститут географії НАН України. – [б. м.], 2008. – 20 с
10. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 21.04.2011 р. № 3275-VI 9 (3275-17) // ВВР України. – 2011. – № 44. – Ст. 464.
11. Косинский П.Д. Управление качеством жизни населения региона: системный подход / П.Д. Косинский . – Красноярск: Изд- во Краснояр. гос. Ун-та , 2004. – 212 с.
12. Либанова Е. М. Трансформационные процессы, социальная стратификация и перспективы становления среднего класса / Е. М. Либанова // экономика и прогнозирования. – 2002. – № 2. – С. 34-60.
13. Медведенко І. В. Роль держави в процесі становлення середнього класу в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Jalilo16/009.htm>
14. Рекун Г. П. Стратегія державного регулювання розвитку середнього класу в Україні : автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Г. П. Рекун . – Харків : Б.в., 2009 . – 24 с
15. Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства / О. В. Симончук // Структурні виміри сучасного суспільства: навч. посібник. / за ред. С. Макєєва. — К.: Інститут соціології НАН України, 2006. — С. 209 – 243.

References:

1. Antonyuk V.P. Sotsial'no-ekonomichni aspekty formuvannya lyudskoho kapitalu v Ukrayini. / V.P. Antonyuk. // Demohrafiya ta sotsial'na polityka. – 2006. – # 1. – S. 139-147
2. Baranovskyy A. Y. Fynansovyye predposylky formirovaniya sredneho klassa / A. Y. Baranovskyy // Ekonomyka y prohozyrovanyya. - 2002. - # 2. - S. 108-125.
3. Bezpal'ko P.O. Identyfikatsiya seredn'oho klasu: problemy ta perspektyvy. / P. O. Bezpal'ko. – [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://h.ua/story/108402>.
4. Bychenko A. Ukrayins'kyu seredniy klas. Uyavlennya ta real'ni oznaky / A. Bychenko // Natsional'na bezpeka i oborona. – 2008. – # 7. – S. 14-30.
5. Butko M.P.Rehional'ne upravlinnya: innovatsiynyy pidkhdid: navch.posib. [Tekst]/M.P. Butko. – K.: Znannya Ukrayiny, 2006. – 560 s.
6. Holovne upravlinnya statystyky u Kyyvivs'kiy oblasti// [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu:<http://kievobl.ukrstat.gov.ua>
7. Holovne upravlinnya statystyky u Chernihivs'kiy oblasti// [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.chernigivstat.gov.ua/>
8. Holovne upravlinnya statystyky Zhytomyr'skoyi oblasti[Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
9. Dyachevs'ka L.P. Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok rehionu z urakhuvaniyam heopolitychnoho chynnyka. : avtoref. dys. ... kand. heohr. nauk : 11.00.02 / L. P. Dyachevs'ka ; Instytut heohrafiyi NAN Ukrayiny. - [b. m.], 2008. - 20 s
10. 1Zakon Ukrayiny «Pro stymulyuvannya rozvytku rehioniv» vid 21.04.2011 r. # 3275-VI 9 (3275-17) // VVR Ukrayiny. – 2011. – # 44. – St. 464.
11. Kosynskyy P.D. Upravlenye kachestvom zhyzny naseleniyya rehiona: systemnyy pokhod / P.D. Kosynskyy . – Krasnoyarsk: Yzd- vo Krasnoyar. hos. Un-ta , 2004. – 212 s.
12. Lybanova E. M. Transformatsyonnye protsessy, sotsyal'naya stratyfykatsyya y perspektyvy stanovleniyya sredneho klassa / E. M. Lybanova //ekonomyka y prohozyrovanyya. – 2002. - # 2. – S. 34-60.
13. Medvedenko I. V. Rol' derzhavy v protsesi stanovleniyya seredn'oho klasu v Ukrayini [Elektronnyy resurs] — Rezhym dostupu: <http://old.niss.gov.ua/Table/Jalilo16/009.htm>
14. Rekun H. P. Stratehiya derzhavnogo rehulyuvannya rozvytku seredn'oho klasu v Ukrayini : avtoref. dys ... kand. ekon. nauk: 08.00.03 / H. P. Rekun . – Kharkiv : B.v., 2009 . – 24 s
15. Symonchuk O.V. Seredniy klas u sotsial'niy strukturi ukraiyins'koho suspil'stva / O. V. Symonchuk // Strukturni vymiry suchasnoho suspil'stva: navch. posibnyk. / za red. S. Makyejeva. — K.: Instytut sotsiolohiyi NAN Ukrayiny, 2006. — S. 209 – 243.

Аннотация:

Перегуда Юля. ОЦЕНКА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА ФОРМИРОВАНИЕ СРЕДНЕГО КЛАССА В ПРЕДЕЛАХ СТОЛИЧНОГО МАКРОРАЙОНА УКРАИНЫ.

Раскрыто сущность и выделено факторы, которые влияют на формирование среднего класса. Осуществлена классификация факторов в контексте социально-экономического развития для оценки социально-экономического неравенства в пределах областей Столичного макрорайону Украины. Представлено

факторы и показатели, имеющие прямое влияние на формирование среднего класса, а именно: экономические факторы, социальные факторы с учетом образовательных показателей, фактор самоидентификации. Констатировано, что неоднородность среднего класса зависит от факторов социально-экономического направления в сочетании с экономико-политическими факторами, а также от особенностей конкретной территории. В статье обобщены результаты научных исследований в вопросе формирования среднего класса посредством применения методов и подходов для создания надлежащего регулирования процесса формирования среднего класса через призму общественно-географических аспектов. Выявлено региональные различия между областями макрорайону, указано, что качество жизни населения определенной территориальной единицы формируется за счет социальных, экономических, а также экологических факторов, ведь они находятся под влиянием географических факторов. Проведено сравнение домохозяйств по критерию материального благосостояния, которые относят себя к среднему классу на основе систематизации статистических данных. Научная новизна заключается в том, что в рамках исследования были освещены критерии и показатели, характеризующих демографический, социально-экономический потенциал административно-территориальных единиц общественно-географического района и являются определяющими в формировании среднего класса. Выявлено региональные различия и особенности развития среднего класса Столичного макрорайону Украины на основе комплексной оценки.

Ключевые слова: средний класс, качество жизни, региональный анализ, социально-экономическое неравенство, географический фактор, административно-территориальная единица.

Abstract:

Pereguda Julia. EVALUATION OF SOCIO-EKONOMIC FACTORS THAT INFLUENCE OF THE MIDDLE CLASS WITHIN THE CAPITAL MACROREGION OF UKRAINE.

The essence and the factors that influence the formation of the middle class were identified. The factors were classified in the context of socio-economic development for the assessment of socio-economic inequalities within the regions of the Capital macroregion of Ukraine. The factors and indices that have a direct impact on the formation of the middle class are provided, namely, economic factors, social factors with regard to educational performance, self-identification factor. It is stated that the heterogeneity of the middle class depends on the factors of socio-economic direction, combined with economic and political factors, as well as the specific features of the area. The paper summarizes the results of research on the issue of formation of the middle class through the use of methods and approaches to create the proper regulation of forming a middle class in the light of social and geographical aspects. The regional differences between the regions of the macroregion are identified; it is stated that the quality of life in a particular territorial unit is formed due to social, economic and environmental factors, because they are influenced by geographical factors. The households identifying themselves with the middle class were compared by the criterion of material well-being, based on systematization of statistical data. Scientific novelty lies in the fact that the study ascertained the criteria and indicators that characterize demographic, social and economic potential of administrative units of socio-geographical area and are critical in the formation of the middle class. The regional differences and characteristics of the middle class of the Capital macroregion of Ukraine were identified on the basis of a comprehensive evaluation.

Keywords: middle class, quality of life, regional analysis, socio-economic inequality, geographical factor, administrative unit.

Рецензент: проф. Брич В.Я.

Надійшла 15.11.2016р.